READING SKILLS BETWEEN IMITATION AND AWARENESS

Marinela Ionela Oprea
Şcoala doctorală a Facultății de Litere, Universitatea din Bucureşti
marinela.t.oprea@gmail.com

Abstract

The imitation starts, in a subconscious way, as a replacement for a child's inability to do certain things on its own and without having a default model. This attitude though, can be kept in a much lower state during one's preoperative developing period. Though the child can already have its own set of action skills, this can of course be influenced and thus assimilated when they are preformed by someone else and followed as an attendance to a genuine show. The actual observing of these skills is becoming possible for a child when the raw model is provided by its family. This means that even starting in the preoperative period, when imitation has a main part in developing one's skills, initially without meaning it, the child may learn how to handle a book as a physical object because the same thing has been done by an adult in its view, making that action an interesting one. So if the children are exposed to a daily environment in which the book is not just a silly decoration object but a way of culture, where the reading is part of an everyday schedule, this habit will most certainly become a reflex gained by the actual turning over some pages of a book, a magazine or a newspaper.

Keywords: imitation, reading skills, child, adult.

I. Introducere

În ziua de astăzi copiii nu mai citesc. Această afirmație, aparent fără interferența nici unui alt factor extern (familie, mediu, educație), nu este un adevăr general valabil. Citesc, doar că, din ce în ce mai frecvent în zilele noastre, realizarea actului lecturii presupune doar decodificarea unui sistem de semne, fără a mai implica comprehensiunea. (Antonescu 2006)

Oana Badea, secretar de stat în Ministerul Educației a afirmat în anul 2010 pentru MEDIAFAX faptul că *Unul din doi tineri de 15 ani citeşte şi nu înțelege. Este* ***analfabetism funcțional***. Aceeaşi problemă a fost dezbătută şi la

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

Montreal în 2004 în cadrul Institutului de Statistică al UNESCO. Drept urmare, *Lectura* a redevenit din anul şcolar 2011 – 2012 disciplină obligatorie şi pentru clasele V – IX, nu doar pentru ciclul primar, datorită rezultatelor scăzute înregistrate în urma testărilor naţionale. Este o consecinţă firească şi utilă deşi, la această vârstă copilul ar fi trebuit să aibă deja capacitatea de a înţelege cuvântul scris şi de a-şi asuma semnificaţia structurală a acestuia. Descoperirea cauzei tuturor acestor probleme trebuie să reprezinte un obiectiv prioritar al societăţii în care trăim, atât familia, mediul cât şi educaţia fiind părtaşe la acest eşec şcolar.

Îngrijorător este faptul că persoanele care sunt cele mai apropiate de copii, părinţii, devin pe zi ce trece mai indiferenţi faţă de actul lecturii, acest lucru ducând inevitabil la un dezinteres şi din partea copiilor care, datorită noilor tehnologii, pot accesa informaţiile fără a mai fi nevoie să deschidă o carte. Mai mult, într-un studiu realizat de *Fundaţia Romtelecom pentru români* în cadrul campaniei *Copil, caut timp. De petrecut cu părinţii mei,* cu sprijinul Asociaţiei Telefonul Copilului şi al site-ului www.copilul.ro, s-a demonstrat faptul că doar 1 din 4 copii petrece mai mult de 5 ore cu părinţii într-o zi de weekend, 38% dintre părinţi, deşi menţionează că-şi petrec timpul liber în compania copiilor, nu se joacă decât rar sau chiar niciodată cu ei.

Societatea, ca macrosistem, este cea care ar trebui să le ofere copiilor cât mai multe ocazii de lectură, iar familia, ca microsistem, ar trebui să ofere copiilor posibilitatea de a observa, într-un mediu familial şi familiar totodată, realizarea deprinderilor de lectură ca pe o activitate sine qua non, ca fiind atât de necesare dezvoltării personale. „Dependentă ca forme de manifestare, implicaţii şi suport motivaţional, de complexa sferă a mentalităţilor, lectura, cu toate conotaţiile termenului, a reprezentat apanajul iubitorilor de carte şi o infailibilă armă împotriva ignoranţei.” (Fântânaru, 2000)

Trebuie menţionat faptul că nu toţi copiii intră în şcoală la aceeaşi vârstă, rolul de educator revenindu-i părintelui. Conform Legii Educaţiei Naţionale, publicată în Monitorul Oficial în data de 10 ianuarie 2011, educaţia timpurie începe din primul an de viaţă, fiind vorba despre antepreşcolaritate (0-3 ani) şi preşcolaritate (3-6 ani).

Nu există o vârstă ideală la care copilul ar trebui să intre în contact cu cartea, „pentru că, adevărata lectură nu are vârstă”. (Fântânaru, 2000) Important este ca acest lucru să se întâmple. De aceea, gustul pentru lectură trebuie stimulat şi educat încă de la început, când copilul trăieşte în propria sa lume fantastică, în care *el* este prinţul propriei poveşti. În momentul în care deschide ochii spre lumea reală, nevoia de egocentrism persistă, poveştile copilăriei fiind un mijloc ideal de a-l readuce pe copil într-o lume minunată, în care totul este posibil.

Lucrarea de faţă demonstrează, prin intermediul unei microcercetări sub forma unei investigaţii empirice pe bază de chestionar, rolul pe care îl au părinţii în educarea *gustului* pentru lectură, precum şi influenţa pe care aceştia o

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

au asupra formării *deprinderilor de lectură* ale propriilor copii. Acest lucru a fost posibil datorită colaborării de care au dat dovadă părinții cărora le-a fost aplicat chestionarul şi care, din dorința de a putea fi identificate problemele cu care se confruntă copiii lor, au acceptat acest studiu. Chestionarul a fost aplicat unui număr de 75 de părinți ai unor copii cu vârste cuprinse între 5 şi 7 ani, pe o perioadă de două luni, în două unități şcolare de nivel preşcolar.

II. Caracteristicile dezvoltării cognitive ale copiilor cu vârste cuprinse între 5 şi 7 ani

Domeniul psihologiei copilului cuprinde o întreagă paletă de elemente ce conturează din punct de vedere psihologic copilul, oferind o perspectivă evolutivă a creşterii mintale, prezentând „dezvoltarea conduitelor, până la faza aceea de tranziție pe care o constituie adolescența, cea care marchează inserția individului în societatea adultă" (Pieget şi Inhelder 2005). Aceste elemente sunt într-o strânsă complementaritate, ele fiind rezultatul interacțiunii factorilor externi – mediul social şi educația, şi a factorilor interni, în speță, ereditatea. Totuşi, în nenumărate rânduri, avem tendința de a înclina balanța către unul dintre aceşti factori, în detrimentul celorlalți. Astfel, fără a nega rolul covârşitor al celorlalți factori care influențează dezvoltarea psihoindividuală a copilului, mediul, care „include toți factorii naturali, artificiali şi socioumani (socioculturali) care pot influența individul" (Potolea, Neacşu şi Iucu 2008), pare să aibă o mai mare influență asupra deprinderilor de lectură ale copilului.

Preşcolaritatea presupune o diviziune în interiorul sistemului în funcție de vârsta copilului şi capacitățile sale mentale. Astfel apar două niveluri de vârstă (nivelul I – 3-5 ani şi nivelul II – 5-7 ani) ce presupun o creştere graduală a nivelului de complexitate a conținuturilor învățării, acest lucru fiind posibil datorită restructurării intelectului încă în formare la această vârstă. Această *formațiune psihică*, intelectul, cuprinde o gamă largă de procese şi activități psihice (gândire, limbaj, memorie, imaginație, atenție) care fac trecerea de la nivelul senzorial la cel preoperator oferindu-i copilului instrumentele necesare învățării. Conform psihologului elvețian Jean Piaget, dezvoltarea psihică a copilului presupune patru stadii: stadiul senzoriomotor (0-2 ani); stadiul preoperator (2-6/7 ani); stadiul operațiilor concrete (6-11/12 ani); stadiul operațiilor formale (12/13 ani).

De asemenea, nu trebuie neglijate nici aspectele legate de motricitatea şi senzorialitatea copilului care încep să devină mai elaborate şi mult mai controlate decât în perioada anterioară, preşcolaritatea fiind denumită de unii psihologi *vârsta grației.* Datorită acestor aspecte, copiii imită cu interes, dând dovadă de o reală plăcere în acest sens, acțiunile adulților pe care-i consideră modelul ideal. „Este perioada în care, prin stereotipizare, mişcările duc la formarea deprinderilor, la îmbogățirea conduitelor." (Dragu şi Cristea 2003)

Gândirea reprezintă cea mai importantă componentă a sistemului psihic

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

uman, influențând considerabil toate celelalte procese psihice aferente intelectului. „Astfel, memoria devine logică, imaginația duce la rezultate superioare, limbajul îşi sporeşte rolul în comunicare, iar pentru înteligență gândirea este componenta centrală.” (Crețu, 2005) Până la vârsta de 6-7 ani copilul se află la granița dintre individualizare şi generalizare, gândirea sa având un caracter preconceptual.

Egocentrismul este o altă caracteristică a gândirii preoperatorii, copilul considerându-se centrul universului, făcând confuzia între *EU* şi *lume*. Această confuzie atrage după sine *animismul* gândirii care-i oferă copilului capacitatea de *a da viață* tuturor elementelor înconjurătoare. De aceea, în această perioadă, afectivitatea celor din jur trebuie îndreptată către copil, privarea acestuia de suportul afectiv având uneori efecte traumatizante pe termen îndelungat.

O altă particularitate a gândirii ce derivă din egocentrismul său este *artificialismul*, credința că omul este creatorul întregului univers, sursa tuturor lucrurilor. „ Este firesc, de aceea, ca preşcolarul să renunțe în fața puterii adultului, să-i recunoască forța, să-l considere ca aflându-se la originea universului, dar şi a vieții în general. ” (Golu, Zlate şi Verza, 1995)

Treptat toate aceste particularități se vor diminua, ca în final să dispară, lăsând locul unei gândiri mult mai bine structurate, bazate pe reciprocitate. Este perioada în care imitația se focalizează asupra realului, socializarea începe să-şi intre în drepturi – conştientizarea lumii exterioare, descoperirea perspectivei celorlalți – apar, într-o structură neorganizată, operațiile gândirii, noțiunile empirice. În ciuda acestor progrese, gândirea rămâne totuşi *sincretică.*

O evoluție tranşantă în perioada preşcolarității este înregistrată la nivelul limbajului. Ca formațiune psihică, limbajul nu este înnăscut. El se dobândeşte prin imitație şi din dorința de a relaționa cu cei din jur. De la „cuvintele-fraze” din primii ani de viață, când lumea întreagă era cuprinsă într-un singur cuvânt (dorințe, emoții, constatări), copiii asimilează treptat un număr mare de cuvinte. Această teorie îi aprține psihologului german William Stern (1871-1938), reprezentant al psihologiei diferențiate şi autorul unor lucrări de specialitate (*Limbajul copiilor* – 1907; *Psihologie diferențiată* – 1911 etc.), conceptul fiind preluat şi de Jean Piaget.

Independența copilului, diversificarea relațiilor cu cei din jur, raportul cu realitatea înconjurătoare, toate aceste aspecte se răsfrâng direct asupra limbajului care, astfel, se îmbogățeşte sub raport cantitativ. De la cca. 5-10 cuvinte pronunțate de copil la 1 an, la cca. 300-400 de cuvinte la 2 ani, cca. 800-1000 cuvinte la 3 ani, cca. 1 600-2 000 la 4 ani, cca. 3 000 de cuvinte la 5 ani, pentru ca la 6 ani copilul să ajungă la peste 3 500 de cuvinte.

Odată cu evoluția cantitativă a limbajului se dezvoltă şi coerența sa, caracterul închegat, structurat, limbajului situativ alăturându-i-se cel contextual. Aceste două forme ale limbajului vor coexista pe întreaga perioadă a preşcolarității, predominanța uneia dintre ele ținând foarte mult de situația de comunicare în care este pus copilul. Dacă în cazul primei forme ne putem referi

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

la situația de dialogare, în cel de-al doilea caz asistăm la apariția monologului, copilul povestind celor din jur întâmplări reale sau ficționale. Treptat, din limbajul monologat va apărea o nouă formă de limbaj, limbajul interior – între 3 ani şi jumătate şi 4 ani. Acest limbaj îi oferă copilului posibilitatea de a-şi planifica mintal activitatea, fiind mecanismul fundamental al gândirii.

Spre sfârşitul preşcolarității, copilul începe să-şi însuşească structura gramaticală a limbajului. Acest proces este unul anevoios, prelungindu-se în unele cazuri pe întreaga perioadă a şcolarității. Un rol extrem de important în asimilarea unor structuri gramaticale corecte din punct de vedere gramatical îl au cele două analizatoare, verbomotor şi auditiv, latura fonetică a limbajului dezvoltându-se mult în această perioadă. De asemenea, contează într-o mare măsură tipul de limbaj uzitat de persoanele adulte cu care intră în contact copilul. Comunicarea permanentă cu membrii cercului social în care se învârte copilul, precum şi situațiile în care descoperă noi cuvinte – lecturile, povestirile, poeziile – care-i stimulează imaginația şi creativitatea, sunt situații care pot pune bazele unei vorbiri coerente şi corecte copilului al cărui creier este o *tabula rasa (*trad. *tablă nescrisă*) pe care adulții, şi nu numai, pot scrie nestingheriți.

Datorită dezvoltării gândirii şi a limbajului interior, memoria capătă un caracter intenționat şi logic, ca o necesitate a gândirii de a reda anumite structuri realizate anterior, acest lucru fiind vizibil în special în cadrul jocului, activitatea de bază a copilului. Astfel, memoria devine un proces psihic pe bază verbală, memoria motorie şi cea afectivă căpătând noi valențe. Trebuie subliniat faptul că interesele copilului sunt cele care alimentează memoria, aspectul voluntar al acesteia depinzând mult de ele.

Capacitatea de memorare în intervalul 5-7 ani este extrem de mare, preşcolarii fiind capabili de reale performanțe. Totuşi, memoria este încă nediferențiată, difuză, având un caracter incoerent, nesistematizat, haotic. (Golu, Zlate şi Verza, 1995)

Pe baza proceselor psihice mai sus menționate, copilul are capacitatea de a întreprinde diverse acțiuni. Activitatea copilului în perioada preşcolară este redată prin intermediul *imaginației*, realitatea fiind construită din propriile sale imagini. Planul real este de foarte multe ori interferat cu cel al închipuirii, copilul fiind incapabil să diferențieze dorințele, de realitate. Aşa apare imaginația creatoare. Ascultând poveşti, povestiri, basme, el reconstruieşte mental secvențele narative (le inversează, le omite, le amplifică, inventează pur şi simplu altele noi), dramatizările fiind un mijloc excelent de exersare a imaginației creatoare alături de artele plastice şi grafice dar şi de jocurile de construcții (colaje, schematizări etc.)

Creațiile preşcolarului dovedesc că viața sa lăuntrică este efervescentă, că intențiile depăşesc posibilitățile de exprimare. Unii psihologi consideră că în perioada preoperatorie a copilăriei este atins apogeul dezvoltării imaginației, dar pierd din vedere faptul că imaginația creatoare apare şi datorită *slăbiciunii*

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

gândirii care nu-i poate oferi încă, copilului, instrumentele necesare perceperii corecte a lumii. Aşadar, copilul îşi imaginează.

Atenţia copilului este un alt aspect asupra căruia trebuie stăruit. Atenţia involuntară, predominantă în această perioadă, trebuie educată pentru a căpăta un caracter voluntar necesar focalizării, pentru o perioadă mai lungă, asupra unui singur aspect. Acest proces psihic este, la fel ca memoria, unul selectiv, în funcţie de interesele copilului şi de gradul de noutate. Şi în acest caz un rol determinant îl are jocul, sub toate formele sale, care-i solicită copilului diferite grade de atenţie în funcţie de complexitate. Fiind o activitate gratuită, realizată pentru pura plăcere personală, jocul poate fi un bun mijloc de educare a atenţiei.

Inventarea copilăriei sau, mai degrabă, *reinventarea* ei, începe în secolul al XVII-lea, când: „toţi copiii încep să fie iubiţi ca persoane, şi nu alintaţi ca nişte animăluţe; copiii nu mai sunt trataţi ca nişte adulţi în miniatură, ci ca nişte indivizi cu nevoi specifice." Teoria îi aparţine istoricului Philippe Ariès şi este prezentată în lucrarea *L'enfant et la vie familiale sous l'Ancient Régime*, în 1960. *Noua istorie* încearcă să-l plaseze pe copil în centrul familiei demonstrând că dragostea în cuplu avea rezonanţe marcante asupra vieţii copilului ca rod al iubirii din interiorul cuplului. Astfel, afectivitatea copilului este în strânsă legătură cu relaţiile din cadrul propriei familii.

Copilul este la vârsta la care stările afective suferă importante modificări, atât din punct de vedere cantitativ (creşte numărul stărilor şi dispoziţiilor afective), cât şi calitativ (formele deja existente se îmbogăţesc şi se diversifică, apar forme noi), identificându-se tot mai mult cu adultul din mediul cel mai apropiat lui. Acesta poate fi unul dinte părinţi sau chiar educatoarea care, în multe cazuri, este percepută de copil drept un substitut al mamei.

Diversitatea stărilor afective din această perioadă a copilăriei stă sub semnul contradicţiilor. Aceste contradicţii sunt rezultate din dorinţa de a-l mulţumi pe adultul pe care-l iubeşte dar care totodată îi impune reguli morale. Mai mult, ciocnirea dintre tentaţiile copilului şi restricţiile în privinţa satisfacerii lor adâncesc aceste stări afective. Pe lângă stările afective generate de factorii externi (sentimentul de vinovăţie apare în jurul vârstei de trei ani, cel de pudoare la trei-patru ani, iar cel de mândrie la patru ani) apar sentimentele morale pe fondul pătrunderii în colectivitate (sentimentul de tovărăşie, de prietenie), cele intelectuale date de satisfacerea trebuinţei de cunoaştere (sentimentul de mulţumire, de mirare) şi cele estetice generate de contactul cu frumosul.

Criza de prestigiu apare în jurul vârstei de şase ani şi are efecte devastatoare în viaţa afectivă a copilului. Adultul, cel care o declanşează, trebuie să fie extrem de precaut deoarece copilul este încă destul de instabil, interiorizarea şi refularea sentimentelor transformându-l pe copil la nivelul socializării. Cu timpul însă, copilul capătă controlul propriilor emoţii, reuşind chiar să manifeste unele reticenţe afective.

În relaţia cu părintele, copilul manifestă o gamă largă de stări afective. De

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

la adulație la suferință psihică, în momentul în care este privat de iubirea şi atenția acestuia. În această perioadă a transformării afective părintele poate avea atât un rol declanşator cât şi un rol reglator, prin comportamentul său în raport cu propriul copil.

Pornind de la principiul imitației care reprezintă la vârsta fragedă singura metodă de acțiune a copilului, adultul rămâne şi în perioada preşcolarității modelul, tiparul după care copilul se ghidează, diversificându-şi din ce în ce mai mult rolurile față de acesta: „ei informează, îndrumă, pretind, dirijează, controlează, crează momente tensionate, frustrante, dar şi momente de destindere, gratificante, fapt care îi dă posibilitatea copilului să învețe din experiența adultului, economisindu-şi astfel timpul şi efortul". (Golu, Zlate şi Verza 1995)

Rolul imitației, conform psihologului elvețian Jean Piaget, este acela de a face trecerea de la un nivel al dezvoltării psihice la altul, respectiv de la nivelul senzorio-motor la cel al conduitelor reprezentative. Imitația debutează în mod inconştient, ca un automatism datorat incapacității copilului de a realiza diverse acțiuni fără a avea un model prestabilit. Această atitudine se menține, ce-i drept, într-o pondere mult mai scăzută, pe tot parcursul stadiului de dezvoltare preoperatorie a copilului. Deşi deține propriile seturi de acțiuni, acestea pot fi contaminate, şi astfel asimilate, în momentul în care sunt realizate de altcineva iar copilul asistă la ele ca la un veritabil spectacol.

Acelaşi lucru se întâmplă şi cu acțiunile noi pentru copilul cu vârste cuprinse între 5 şi 7 ani, respectiv deprinderea de a citi, care se străduieşte acum să le redea nu doar din automatism ci din interes personal, reuşind să le amâne şi să le aplice la nevoie.

III. Familia ca nucleu al societății

„Familia constituie elementul natural şi fundamental al societății şi are dreptul de ocrotire din partea societății şi a statului." (Bontaş 2001). Ea este considerată celula de bază a societății umane care identifică mai multe tipuri de familii în funcție de structura lor:

- familia de bază – familia oficială, recunoscută de societate, formată din cei doi părinți de sexe diferite şi copii;
- familia incompletă – monoparentală, datorată fie divorțului fie decesului unuia dintre părinți;
- familia neoficială – doi parteneri de sexe diferite care trăiesc în concubinaj şi copii;
- *familia* de acelaşi sex – nu poate fi vorba de copii şi de educația acestora, întrucât căsătoriile între persoane de acelaşi sex nu sunt legale în România, deşi în ultima vreme au fost propuneri pentru a se implementa acest drept. Homosexualitatea a fost legalizată treptat în

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

România, ultima lege anti-homosexuală (Articolul 200) fiind abrogată în 2001, sub presiunile Uniunii Europene și a ONG-uri precum ACCEPT. (ro.wikipedia.org)

Ca structură socială, familia îndeplineşte o serie de funcţii care se răsfrâng în mod direct asupra copiilor, ponderea lor fiind una echilibrată, completându-se una pe cealaltă în funcţie de nevoile copilului aflat într-o continuă transformare:

- funcţia biologică – urmăreşte asigurarea perpetuării umane;
- funcţia economică – familia trebuie să asigure baza materială necesară satisfacerii trebuinţelor de orice natură;
- funcţia de socializare – socializarea copilului debutează cu realaţionarea în interiorul familiei, deprinderile de socializare putând fi apoi exercitate în societatea din care copilul face parte;
- funcţia educativă – creşterea şi educarea copilului reprezintă un *dat* al familiei care, indiferent de situaţia economică, trebuie să-şi asume aceste responsabilităţi, educându-l conform unor norme şi cutume proprii fiecărei familii, în vederea integrării în societate.

Toate aceste funcţii s-au regăsit şi în rezultatele studiului de faţă.

În încercarea de a demonstra influenţa pe care părinţii o au asupra deprinderilor de lectură ale propriilor copii, au reieşit atât dorinţa clară a părinţilor de a le procura copiilor mijloacele necesare întreţinerii acestor deprinderi, precum şi recunoaşterea gradului ridicat al influenţei lecturii asupra dezvoltării vorbirii copilului între 5 şi 7 ani. De asemenea, nevoia personală a părinţilor de a deveni un model cât mai bun pentru copii lor a fost demonstrată prin dorinţa părinţilor de a-şi amenaja o bibliotecă personală, ridicându-şi astfel, nivelul pregătirii culturale.

„*Educaţia familială* înglobează studiul normelor ce au în vedere modurile de educaţie realizată atât de părinţi cât şi de specialişti în educaţie, norme deseori incorecte.” (Segalen 2011) De foarte multe ori familia nu se implică în activitatea şcolară, una dintre cauze fiind conjunctura socială actuală. Rezultatele neimplicării lor sunt în cele mai multe cazuri, eşecul şcolar şi chiar abandonul. Vina nu trebuie aruncată numai asupra neimplicării părinţilor ci şi asupra dezinteresului demonstrat de cadrele didactice, cărora, conform sociologului Martine Segalen, „le repugnă să ofere cadre normative atunci când se adresează părinţilor.” (Segalen 2011)

Numeroase studii au demonstrat rolul major al familiei în dezvoltarea şi educarea deprinderilor şi preceptelor unei vieţi armonioase, normale şi normate din punct de vedere social. Astfel, deprinderile dobândite de copil prin intermediul imitaţiei inconştiente şi conştientizarea ulterioară a acestora, fac din familie motorul vieţii viitoare a copilului.

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

IV. Influența părinților asupra deprinderilor de lectură ale copiilor cu vârsta cuprinsă între 5 şi 7 ani. investigație empirică pe bază de chestionar

Date privind chestionarul:

- grup țintă: părinții copiilor de vârstă preşcolară (5 – 6 ani);
- durata administrării chestionarelor: două luni (01.03.2012 – 01.05.2012);
- numărul de persoane chestionate: 75;
- chestionarul este alcătuit din 18 întrebări, dintre care primele 5 vizează datele personale ale respondenților;
- unitățile şcolare în care a fost aplicat chestionarul: Grădinița nr. 34, str. Lacul Bucura, nr. 26, sector 5, Bucureşti; Grădinița Electromagnetica, Calea Rahovei, nr. 266, sector 5, Bucureşti;
- aplicarea chestionarului s-a realizat cu acordul directorilor unităților şcolare, prof. Tatiana Patraş, respectiv prof. Mihaela Găvan şi cu cel al Inspectoratului Şcolar al Sectorului 5.

Specificul proiectului:

- cercetare empirică;
- cercetarea nu are caracter de sondaj de opinie;
- grupul de părinți chestionați nu are caracter de eşantion reprezentativ;
- au fost cuprinşi în proiect numai părinții doritori din cele patru grupe de nivel II (5-7 ani).

Motivația proiectului:

- demonstrarea gradului în care deprinderile de lectură ale părinților le influențează pe cele ale propriilor copii;
- interesul scăzut al părinților de copii cu vârste cuprinse între 5 şi 7 ani față de dezvoltarea vorbirii şi a vocabularului în general, şi față de educarea gustului pentru lectură al viitorilor elevi de vârstă şcolară mică;
- dezinteresul părinților în ceea ce priveşte informarea corectă asupra materialelor educative necesare dezvoltării vorbirii propriilor copii.

Obiectivele proiectului:

- diagnosticarea gradului de implicare al părinților în formarea gustului pentru lectură al copiilor de vârstă preşcolară, nivelul II (5-6 ani);
- comunicarea rezultatelor părinților şi cât mai multor cadre didactice;
- oferirea unui punct de sprijin pentru cercetători, specialişti, didacticieni, profesori, editori de literatură pentru copii, în abordarea didacticii lecturii şi în editarea de materiale didactice specifice acestei nişe.

Date statistice:

- 75 părinți;
- două unități şcolare;
- părinți ai copiilor din patru grupe de nivel II, preşcolar.

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

Profiluri ale respondenților în raport cu tema chestionarului:

- părinți interesați
- părinți dezinteresați
- părinți bine intenționați

V. Concluzii

Literatura pentru copii este o literatură specializată pe o anumită categorie de vârstă – copilăria – existând însă, interferențe între diferitele stagii ale copilăriei. Granița impusă de vârstă este lesne depăşită, de foarte multe ori copiii fiind expuși unor conținuturi ce le depăşesc puterea de înțelegere. Acest lucru este întâlnit în mediul familial unde, datorită ignoranței sau neştiinței, copiilor le sunt puse în față cărți dificile pentru vârsta lor. ,,Receptată în propriul ei cod, literatura destinată copiilor îmbracă la diferite vârste forme specifice impuse de:

- gradul dezvoltării psihice;
- sfera de interese, trebuințe, preocupări;
- posibilitatea de identificare şi înțelegere a mesajului artistic etc." (Stoica şi Vasilescu 1993)

Influența pe care părinții, adulții în general, o au asupra copiilor cu vârste cuprinse între 5 şi 7 ani, este covârşitoare. Ei reprezintă pentru copil modelul ideal, demn de urmat. Aşadar, această vârstă este o perioadă propice de dezvoltare a deprinderilor de orice natură.

Fiind curioşi din fire la această vârstă, interesul pentru descoperirea tainelor citit-scrisului este în continuă creştere. Conform psihologiei copilului, vârsta preoperatorie a preşcolarității este considerată *vârsta marilor întrebări (De ce? Cine? Ce?)* În această perioadă copiii îşi doresc să poată descoperi noi universuri pe propriile puteri. ,,Dragostea şi respectul pentru carte şi citit se formează de timpuriu şi nu se mai pierd niciodată." (Stanciu 1957) Acest lucru se datoarează în primul rând deprinderilor de lectură ale părinților care servesc de model copiilor lor. Părinții care le citesc acestora ,,cultivă de timpuriu la copiii lor deprinderea lecturii. Cu cât mai variată va fi alegerea bucăților citite, cu cât mai dibaci va introduce părintele printre poveşti, şi povestiri cu teme din actualitate, cu cât mai temeinic se va forma gustul micului cititor, cu atât mai credincios va rămâne el cărții literare." (Stanciu, 1958) Astfel, dacă cei mici sunt expuşi unui ambient în care cartea nu reprezintă o piesă de decor ci un mijloc de culturalizare, lectura fiind realizată ca o activitate obişnuită a programului zilnic, această deprindere va intra în reflexul copiilor în mod inconştient prin răsfoirea efectivă a paginilor de carte, revistă sau ziar. *Citirea de imagini* va deveni o activitate uzuală, fiind realizată în primul rând în cadrul jocurilor de rol desfăşurate de copil atât în mediul instituționalizat al grădiniței cât şi în mediul intim, familial.

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

În urma aplicării chestionarului „Influența părinților asupra deprinderilor de lectură ale copiilor” în două unități şcolare de nivel preşcolar, cei 75 de respondenți s-au arătat deschişi în fața unui asemenea demers, fiind convinşi că unele măsuri trebuie luate în vederea îmbunătățirii actului lecturii şi evitării *analfabetismului funcțional.* Totodată, aşa cum reiese din răspunsurile lor, foarte mulți părinți doresc pentru copiii lor un mediu educațional propice dezvoltării psihice, un mediu în care cartea, ca cel mai bun mijloc de dezvoltare a limbajului are un loc de cinste în biblioteca deja existentă sau viitoare.

De asemenea, conform studiului, foarte mulți părinți sunt interesați mai mult de conținutul instructiv-educativ decât de aspectele estetice ale unui material destinat copiilor, ceea ce demonstrează o preocupare constantă a părinților pentru educarea copiilor.

Un alt aspect este cel demografic, majoritatea părinților având un singur copil în întreținere şi vârste cuprinse între 24 şi 34 de ani, ceea ce demonstrează tendința tinerilor de a pune pe primul plan cariera, în defavoarea familiei. Totuşi, având un singur copil în întreținere, puterea de cumpărare este mai mare. Astfel, le sunt achiziționate copiilor materiale educaționale diverse, atât din librării cât, mai ales, de la chioşcurile de presă, cărțile de poveşti fiind pe primul plan.

O problemă este reprezentată de faptul că majoritatea părinților nu sunt îndrumați de nicio persoană *autorizată* (cadru didactic, librar) în momentul achiziționării materialelor, acest lucru având repercursiuni asupra perceperii corecte a literaturii pentru copii. Din această cauză, unii părinți consideră drept adecvați autori care depăşesc limita de vârstă a copiilor până în 7 ani: Ion Slavici, Ion Luca Caragiale, Liviu Rebreanu, Gib Mihăescu, Cezar Petrescu, J.J. Rousseau, Robert Louis Stevenson, Lewis Carrol.

De remarcat este predilecția părinților față de cărțile cu poveşti, pe care le citesc ocazional copiilor seara înainte de culcare şi nu numai, cărțile cu poezii fiind pe al treilea loc, după cărțile de colorat ce conțin şi textul poveştii/basmului (vezi grafic nr. 11). Astfel, părinții se străduiesc să îmbine aspectul educativ cu cel estetic, stimulându-se la copil imaginația creatoare şi spiritul artistic.

În ceea ce priveşte tipul de autori preferați de părinți, balanța se înclină în mod categoric către autorii români, majoritatea părinților declarând, totuşi, că nu au o preferință anume.

Ca o concluzie, putem afirma că, datorită vârstei fragede şi nevoii copilului de a fi în preajma adultului, influența pe care părinții o au asupra propriului copil este extrem de mare. Părintele, modelul primordial al copilului, este cel care determină gradul de dezvoltare al deprinderilor care în antepreşcolaritate sunt dobândite prin imitație, manifestându-se sub forma unor automatisme şi care, pe parcursul dezvoltării capătă un caracter conştient datorită trebuințelor intelectuale ale copilului.

Această ipoteză este valabilă şi în cazul deprinderilor de lectură.

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

„Lectura curgătoare a părintelui îi serveşte drept model copilului şi îi cultivă în acelaşi timp dragostea pentru carte.” (Stanciu 1958)

Bibliografie

Antonescu, S. M. 2006. *Bucuria lecturii. Istoria unui proiect*, Bucureşti: Editura Ager – Economistul.

Babbie, Earl. 2010. *Practica cercetării sociale*, Bucureşti: Editura Polirom.

Bontaş, Ioan. 2001. *Pedagogie*, ediția a V-a, Bucureşti: Editura All.

Crețu, Tinca. 2005. *Psihologie generală*, Bucureşti, Editura Credis.

Dragu, Anca şi Cristea, Sorin. 2003. *Psihologie şi pedagogie şcolară*, ediția a II-a revizuită şi adăugită, Constanța: Editura Ovidius University Press.

Fântânaru, Teodora. 2000. *Mesajul scris – modalitate de dezvoltare a personalității copilului*. Biblioteca, nr. 11-12.

Golu, Pantelimon, Zlate, Mielu şi Verza, Emil. 1995. *Psihologia copilului, manual pentru clasa a XI-a – şcoli normale,*Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Papadima, Liviu (coord.) 2010. *Care-i faza cu cititul?,* Bucureşti: Editura Arthur.

Piaget, Jean şi Inhelder, Bärbel. 2005. *Psihologia copilului*, Bucureşti: Editura Cartier polivalent.

Potolea, Dan; Neacşu, Ioan; Iucu, B., Romiță şi Pânişoară, Ioan-Ovidiu. 2008. *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat şi gradul didactic II*, Bucureşti: Editura Polirom.

Segalen, Martine. 2011. *Sociologia familiei*, Iaşi: Editura Polirom.

Stanciu, Ilie. 1957. *Literatura pentru copii şi îndrumarea lecturii copiilor*, Bucureşti: Editura de Stat pentru Imprimate şi Publicații.

Stanciu, Ilie. 1958. *Copilul şi cartea*, Bucureşti: Editura de Stat Didactică şi Pedagogică.

Stoica, Cornelia şi Vasilescu, Eugenia. 1993. *Literatura pentru copii. Manual pentru clasa a XII-a – şcoli normale*, Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică.

Webografie

www.edu.ro

www.monitoruloficial.ro

www.wikipedia.ro

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

ANEXĂ

Chestionar

Influența părinților asupra deprinderilor de lectură ale copiilor

Acest chestionar are scopul de a determina gradul de implicare al părinților în educarea gustului pentru lectură al copiilor de vârstă preşcolară, nivelul II (5-6/7 ani).

Vă rugăm să tratați cu seriozitate acest chestionar.

Vă asigurăm că acest chestionar este folosit doar în scopul cercetării, iar completarea lui va fi strict anonimă.

1. Pentru copil sunteți?
- mama
- tatăl

2. În ce categorie de vârstă vă încadrați?
- 18 – 24 ani
- 25 – 34 ani
- 35 – 44 ani
- peste 45 ani

3. Care este ultima şcoală absolvită?
- şcoală generală
- şcoală profesională
- liceu
- facultate
- studii postuniversitare

4. Care este starea dumneavoastră civilă?
- căsătorit/ă
- necăsătorit/ă
- divorțat/ă
- văduv/ă

5. Care este numărul de copii aflați în întreținere?
- 1
- 2
- 3
- 4
- mai mult de 4 (precizați numărul)…….

6. Aveți o bibliotecă personală?
- da
- nu
- nu încă

7. Copilul dumneavoastră are o bibliotecă personală?
- da
- nu

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

- nu încă

8. Dacă nu are încă o bibliotecă personală, intenționați să-i amenajați una în viitorul apropiat?
- da
- nu
- nu încă

9. Cât de des le citiți copiilor dumneavoastră?
- zilnic
- ocazional
- nu-i citesc

10. Când realizați actul lecturii?
- în timpul zilei
- înainte de culcare
- nu am o perioadă anume

11. Ce tipuri de cărți cumpărați copiilor dumneavoastră?
(mai multe răspunsuri posibile)
- cărți de poveşti
- cărți de poezii
- cărți de colorat ce conțin şi textul poveştii
- materiale educative (culegeri de fişe, enciclopedii)
- alte tipuri de cărți……..

12. Ce tipuri de autori preferați?
- autori români
- autori străini
- nu am o preferință anume

13. Cine vă îndrumă în achiziționarea lor?
(mai multe răspunsuri posibile)
- educatoarea
- rudele
- prietenii
- librarul
- nu mă îndrumă nimeni

14. De unde cumpărați cărțile pentru copii?
(mai multe răspunsuri posibile)
- de la chioşcurile de presă
- din librărie
- direct din editură
- din ofertele editoriale prezentate în grădiniță
- nu-i cumpăr

15. Când achiziționați o carte pentru copii, ce vă determină să faceți acest lucru?
(mai multe răspunsuri posibile)
- conținutul instructiv - educativ

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)

- imaginile sugestive
- prețul
- autorul
- ofertele promoționale
- nu mă ghidez după un criteriu anume

16. În ce măsură considerați cărțile pentru copii un mijloc pentru dezvoltarea vorbirii?

- în mică măsură
- în mare măsură
- cărțile pentru copii nu sunt un mijloc pentru dezvoltarea vorbirii

17. Ce alte mijloace pentru dezvoltarea vorbirii credeți că sunt mai eficiente decât lectura?

- televizorul
- calculatorul
- alte mijloace…….
- nici un alt mijloc nu este mai eficient decât lectura

18. Ce autori de literatură pentru copii cunoaşteți?

…….
…….
…….
…….
…….

Vă mulțumim pentru participare!

BDD-V1829 © 2014 Sitech
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:34 UTC)